

בין הולילנד לקדם

בחסות הרשויות - תכנית עמותת אלע"ד למתחם ענק -

20 מטר מחומת העיר העתיקה

דצמבר 2013

כתיבה: אביב טטרסקי, תחקירן, עיר עמים

ב-30 באוקטובר 2013, הפקידה הוועדה המחוזית לתכנון ובניה את [תכנית מתחם קדם \(תכנית מס' 13542\)](#) להתנגדויות הציבור. מדובר בתכנית של עמותת אלע"ד לבניה של מבנה בן 5 קומות בחנוון גבעתי שבשכונת סילוואן. את התכנית תיכנן האדריכל אריה רחמימוב והיא זוכה לתמיכה נלהבת של הרשויות: התכנית קודמה במהירות הבזק¹ מהוועדה המקומית לתכנון ובניה לוועדה המחוזית, רשות הטבע והגנים ביקשה להצטרף כמגישה נוספת של התכנית², וראש העיריה, מר ניר ברקת, טרח והגיע לדיון בוועדה המחוזית כדי להביע את תמיכתו באישור התכנית:

"מר ברקת מסר כי היעד העירוני הנו יצירת תשתית לכעשרה מיליון מבקרים בשנה

וכי מרכז קדם מהווה נדבך גדול ומהותי ביצירת התשתית האמורה"

(מתוך פרוטוקול הדיון).

ביום ירושלים במאי 2012, החליטה ממשלת ישראל שהיכל התנ"ך יוקם במתחם קדם. התמיכה הנלהבת של ברקת בתכנית שמוגשת בידי גופים פרטיים והרוח הגבית שהיא קיבלה מהממשלה מעלות תמיהות והשפעתה ניכרת לאורך כל תהליך האישור של התכנית.

כפי שיתואר להלן, לו תאושר תכנית זו יהא בכך שינוי מהותי בפני העיר העתיקה, וחריגה מכללים של עשרות שנים בדבר שימורה ותכנונה. השלכותיה התכנוניות הרות הגורל עומדות בניגוד גמור להליך המזורז וזרוע הפגמים שבו היא מקודמת, ושלפחות היו צריכות לבוא בפני דיון ציבורי פתוח ועמוק. באמתלה תיירותית מקדמת ישראל התנחלות נוספת בלב סילוואן, ותוך כדי כך פוגעת פגיעה חמורה בעקרונות השימור של העיר העתיקה וסביבותיה, וזאת בימים של משא ומתן מדיני מתחדש בין ישראל לבין הפלסטינים.

תוכן המסמך:

א. מהות התכנית - התנחלות תיירותית נוספת של אלע"ד בסילוואן

ב. כשלי ההליך התכנוני

- פערים ביחס לתכנית שאושרה בידי ועדת השימור
- תכנית הבניה מנוגדת להוראות בדבר איסור בניה בקרבה לחומת העיר העתיקה
- הדמיה מטעה
- חשש לניגוד עניינים
- מסמכי בעלות חסרים

ג. נסיון להקים את היכל התנ"ך במתחם קדם

ד. סוף דבר: תכנון לקוי וחסר, תוך התעלמות ממשמעותו הפוליטית הרחבה

המלך ג'ורג' 27
ת.ד. 2239
ירושלים 94581

27 King George St.
P.O. Box 2239
Jerusalem 94581

Tel. טל
+972-2-6222858
Fax. פקס
+972-2-6233696

www.ir-amim.org.il
mail@ir-amim.org.il

¹ הדיון בוועדה המחוזית התקיים ב 13/2/2012, פחות מחודשיים אחרי הדיון בוועדה המקומית שהתקיים ב 28/12/2011.

² פרוטוקול הדיון בוועדה המחוזית מה- 13/2/2012

א. מהות התכנית - התנחלות תיירותית נוספת של אלע"ד בסילוואן

חניון גבעתי פרוש על פני שטח של 5.5 דונם³, ליד שער האשפות, כ-20 מטרים מחומות העיר העתיקה ובסמוך להר הבית ומסגד אל-אקצא. הוא ממוקם בכניסה לשכונת סילוואן, מצדו השני של הכביש, מול הכניסה הראשית לגן הלאומי עיר דוד. מאז שנת 2003 מתקיימות בשטח חפירות של רשות העתיקות במימון וביוזמת עמותת אלע"ד.

תכנית מתחם קדם מבקשת להקים מעל הממצאים שהתגלו בחפירות מתחם תיירות אדיר ממדים, אשר יחובר במעברים תת-קרקעיים אל קרבת הכותל המערבי ואל מרכז המבקרים בעיר דוד שגם אותו מנהלת עמותת אלע"ד. המתחם המוצע הנו מבנה בן 5 קומות על פני 3.7 דונם ובשטח בנוי של כ-17 דונם, מתוכם כ-10 דונם מעל פני הקרקע. הבניין בשיאו יהיה נמוך ב-4.5 מ' בלבד מגובה חומת העיר העתיקה הסמוכה אליו. כפי שיפורט להלן נתונים אלו עומדים בניגוד חריף להוראות של תכניות המתאר החלות במקום.

בניגוד למצג כי ממצאי החפירות הארכיאולוגיות הם ההצדקה לבנות את מתחם קדם, הכוונה לבנות בשטח קדמה לתחילת החפירות. החפירות הוצגו כחפירות ארכיאולוגיות, אולם במהלכן הוכנו תמיכות לצורך בניה עתידית. פעולה כזו אינה כלולה בהגדרה של חפירות ארכיאולוגיות ומצריכה הוצאת היתר מראש, דבר שלא נעשה. כלומר, מבחינות רבות החפירות משמשות כלי לקידום המיזם, כפי שאמר נציג רשות העתיקות בדיון שבו אישרה הוועדה המחוזית את הפקדת התכנית⁴: "צריך לזכור שהבניין הוא גם הסיבה לחפירה, וזה דבר שאסור להתעלם ממנו".

חפירות חניון גבעתי על רקע בתי הכפר סילוואן.

מתוך דו"ח עמק שווה, 'בית הליבה' וחניון גבעתי - חפירות ארכיאולוגיות והשפעתן על הסטאטוס קוו בעיר העתיקה ובסילוואן⁵

³ גוש 30124 חלקות 11,63 וחלק מחלקה 62.

⁴ תמליל הדיון בוועדה המחוזית 13/2/2012, עמ' 75

⁵ http://www.alt-arch.org/haliba_heb.php

הפרויקט מעורר התנגדות מכיוונים שונים: בקרב הקהילה הארכיאולוגית ישנם המתנגדים בחריפות ל"קבירת" העתיקות מתחת למבנים תיירותיים אשר כביכול מנגישים אותן לקהל הרחב⁶, ולניתוקן מסביבתן החיצונית. בניה בשטח החניון עומדת גם בניגוד להוראות תכנית המתאר לאגן העיר העתיקה. מבנה גדל ממדים כפי שמתוכנן עלול להאפיל על חומות העיר העתיקה ולשנות לחלוטין את הצביון הארכיטקטוני והנופי של האזור.

ראש העירייה ברקת טרח והגיע לדיון בוועדה המחוזית – צעד לא שגרתי - כדי לדחוף לאישור התכנית. על פי דבריו בוועדה המחוזית, ברקת רואה במתחם קדם נדבך חשוב בקידום התיירות לעיר בכלל ובפרט לאתרים הממוקמים בשכונת סילוואן.

ראוי היה לקיים דיון ציבורי נרחב בהשלכותיה של התכנית ובכלל הצרכים הנוגעים למקום רגיש וחשוב הנמצא בסמיכות גדולה אל העיר העתיקה והר הבית. ירושלים כבר מכירה את התוצאות העגומות של תכנון ראוותני שנועד לשרת את מטרותיהם של יזמים פרטיים וזכה לסיוע מצד בעלי תפקידים בעירייה, והפעם אף באזור רגיש כל כך. במקום לקיים דיון נרחב כנדרש, ראש העירייה מאיץ את קידומה של התכנית בידי עמותה פרטית בעלת אג'נדה פוליטית מובהקת, תוך פגיעה נוספת בחיי התושבים במקום וצרכיהם, ותוך התעלמות מהקולות המתנגדים לה.

ב. כשלי ההליך התכנוני

חקירת ההליך התכנוני מעלה תמיהות רבות. על פניו ההליך רווי בכשלים שמעידים על מחדלים בבחינתה לעומק של התכנית:

- **פערים מהתכנית שאושרה בידי ועדת השימור** - בשלב מוקדם בתהליך האישור של התכנית דנה בה ועדת השימור של עיריית ירושלים⁷. מפרוטוקול הדיון⁸ עלה פער גדול בין התכנית הנדונה כעת בוועדות התכנון, לבין התכנית שאושרה ועדת השימור:
  - בפרוטוקול נכתב שהשטח הבנוי יהיה 5834 מ"ר. אולם בפועל מדובר על שטח גדול בהרבה – פי שלושה לערך. בוועדה המקומית לתכנון ובניה דובר על שטח של 16 דונם ובוועדה המחוזית המספר עלה אף ל-16.6 דונם (16,600 מ"ר).
  - בפרוטוקול אין התייחסות לעובדה שהמבנה מתנשא עד ל-4.5 מטר מגובה חומת העיר העתיקה הסמוכה.
  - בפרוטוקול הדיון כלל לא מוזכרת העובדה שבניה בסמוך לחומות העיר העתיקה מהווה סתירה לתכניות המתאר הנוגעות לאזור ואשר אוסרות על בניה חדשה במרחק של עד 75 מטר מהחומה (ראו להלן).
- **תכנית הבניה מנוגדת להוראות בדבר איסור בניה בקרבה לחומת העיר העתיקה** - התכנית עומדת בניגוד להוראת של תכניות המתאר החלות באגן העיר העתיקה, לפיהן אין לבנות מבנים חדשים בטווח של עד 75 מ' מחומת העיר העתיקה.

⁶ ראו למשל הרצאתו של פרופ' יורם צפריר "מחויבות דורנו לדמותה של ירושלים בעתיד", בכנס "ירושלים של הדורות הבאים – דיון על עקרונות השימור הארכיאולוגי והאדריכלי באגן העיר העתיקה במבט לעתיד", מאי 2007, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים <http://www.academy.ac.il/data/egeret/88/EgeretArticles/Jerusalem-for-Posterity.pdf>

⁷ ועדת שימור מס' 84 מתאריך 3/12/2009

⁸ http://www.jerusalem.muni.il/jer_sys/adhiguy/yesh.asp?kod_yesh=488&kod_sug=44

בסעיף 10.2.4 של תכנית עמ/9 נכתב: "מחוץ לתחום העיר העתיקה לא תותר הקמת מבנה לכל מטרה שהיא במרחק הקטן מ-75 מ' מצידה החיצוני של החומה". גם בתכנית המתאר החדשה לירושלים, תכנית ירושלים 2000 (אשר למרות שטרם אושרה ועדות התכנון והבניה מתייחסות אליה כמתווה את מדיניות התכנון בעיר), נכתב בסעיף 6.8.1 "לא תאושר תכנית ולא יינתן היתר לבנייה מכוחה, במרחק הקטן מ-75 מ' מצידה החיצוני של החומה".

מאחר שחניון גבעתי נמצא במרחק כ-20 מ' מהחומות, התכנית לבנות בו מבנה גדל ממדים מתנגשת עם הוראות אלו ועם מטרתן החשובה. כמובן שלא מדובר כאן רק בסתירה פורמלית לתכנית המתאר – דבר בעייתי בפני עצמו. מדובר בהוראות שנקבעו כבר בתכנית המתאר מימי המנדט הבריטי ואשר, כפי שאנו רואים, אומצו בעקביות על ידי המתכננים הישראליים. המטרה של הוראות אלו היא למנוע מצב שבו בניה חדשה תבלע את העיר העתיקה ולא תאפשר לחוש את מלוא ההדר של חומותיה והמבנים ההיסטוריים הנשקפים מתוכן. המדיניות העקבית להימנע מבניה ליד החומות, נועדה לשמר את סביבתה הקרובה של העיר העתיקה באופן אשר יביא לידי ביטוי מרבי את אופייה, יופייה ומורשתה החזותית. אירוני במיוחד שפרויקט המתיימר להיות מונע משיקולים של תיירות ומורשת מפר עיקרון שימורי חשוב זה, ושהעירייה סותרת את העקרונות שהיא עצמה חזרה וקבעה.

ניסיון לברר כיצד אושרה התכנית בוועדה המחוזית למרות סתירה זו זכה בתשובה שהתכנית החדשה "משנה את הוראותיה של תכנית המתאר". אמנם מבחינה פורמאלית שינוי כזה הוא אפשרי, אולם מדובר בתשובה תמוהה בלשון המעטה: מן האמור לעיל מתבקש שהחלטה כזו תתקבל לאחר שנסקלה בכובד ראש. בפועל, דיון כזה כלל לא התקיים. יתר על כן, למרות שבמסמך המכין לדיון בוועדה המקומית פורטו תכניות המתאר החלות בשטח, כלל לא מוזכר שם שהתכנית החדשה מהווה שינוי מהותי של הוראותיהן, דבר אשר יוצר מצג מטעה כאילו היא עולה עמן בקנה אחד. הגדילה לעשות יו"ר הוועדה ומתכנתת מחוז ירושלים הגב' דלית זילבר שהצהירה בפתיחת הדיון בוועדה שמתחם קדם "תואם בעצם את כל מה שרשום בעמ/9"⁹.

■ **הדמיה מטעה** – אדריכל התכנית הציג בפני הוועדה המחוזית הדמיות כיצד ייראה מתחם קדם על רקע חומות העיר העתיקה מנקודות תצפית שונות בעיר. תכנית המתאר ירושלים 2000 מורה כי "לא תאושר תכנית מפורטת בפרוזדור תצפית המסומן בנספח מס. 3 - "תבנית הבניה בעיר" אלא אם שוכנע מוסד התכנון שאין בכך כדי לפגוע במבטי הנוף הנצפים אל העיר העתיקה וממנה"¹⁰. שתיים מנקודות התצפית הקריטיות הן מאבו-טור ומארמון הנציב, שהמבנה המתוכנן ימוקם בין לבין החומות.

האדריכל רחמימוב טען בפני הוועדה שבאבו טור בחר נקודת תצפית שונה במקצת מכפי שמצוין בהוראות, שכן מהמיקום המקורי אי אפשר לראות את המבנה בכלל. היה זה נציג הגופים הירוקים בוועדה ששם לב שההדמיה מוצגת ממבט מלמעלה ולא מהקרקע כפי שרחמימוב ניסה להציג. רחמימוב בחר להציג את התכנית ממבט מלמעלה אשר מגמד את

⁹ תמליל דיון הוועדה המחוזית 12/3/2012, עמ' 62
¹⁰ תכנית מתאר ירושלים 2000 סעיף 6.8.6

מתחם קדם וכלל אינו מבהיר האם הוא מסתיר את החומות או אכן משאיר אותן חשופות מתצפיות שונות. בניגוד לדבריו של האדריכל, שהשטח של מתחם קדם אינו בשדה הראיה מנקודות התצפית, בשכונת אבו-טור יש לא מעט מקומות שמהם הוא נצפה ושאותן היה ראוי שרחמימוב יבחר כנקודת תצפית. כשרחמימוב נשאל לגבי תצפית מארמון הנציב הוא השיב במהירות שבקושי אפשר לראות את המבנה משם והמשיך לדבר על נקודות תצפית ממקומות אחרים. ראוי שנתנה על ניסיונות ההסתרה של רחמימוב ומדוע לא ביקשו חברי הוועדה לברר את הנקודה הזו לעומק. מה שברור הוא שבדיון שהתיימר לבדוק את כלל השאלות התכנוניות הנוגעות למתחם קדם כלל לא ניתנה תשובה לשאלת השפעתו על נוף חומות העיר העתיקה.

■ **חשש לניגוד עניינים** - אדריכל התכנית הינו כאמור אריה רחמימוב. ביוני 2011 מונה רחמימוב כראש הוועד הישראלי לאונסק"ו, במקומו של פרופסור מייק טרנר. העיר העתיקה וחומותיה הוכרזו ב-1982 על ידי אונסק"ו כאתר מורשת עולמית בסיכון. אף שההכרזה אינה מציינת במפורש את השטח שמחוץ לחומות העיר העתיקה כחלק מאתר המורשת העולמית, ברור שלתכנית הסמוכה כל כך לחומות יש השלכות מרחיקות לכת עליו. לכן, ראוי שתכניות פיתוח בשטח זה יישקלו מתוך השפעתן על העיר העתיקה ושימור אופיה. ככל הידוע לנו, דיון כזה כלל לא התקיים. יש לתהות על ניגוד העניינים שייכתן ורחמימוב מצוי בו, בהיותו מצד אחד האדריכל של תכנית מתחם קדם ומצד שני אחראי על גוף האמור לבקר תכניות פיתוח בשטח שבו מתחם קדם נמצא. אי הנוחות גוברת לאור טענות שנשמעו בעבר, לפיהן קודמו של רחמימוב בתפקיד, פרופסור מייק טרנר, הודח על ידי משרד החינוך לאחר שמתח ביקורת על תכניות בניה שונות שהרשויות הישראליות מעוניינות לקדם באזור העיר העתיקה¹¹.

■ **מסמכי בעלות חסרים** - מכיוון שרק חלק משטח החניון רשום בטאבו כנמצא בבעלות של עמותת אלע"ד¹², קבעה ועדת התכנון המקומית שהעמותה נדרשת להוכיח את בעלותה על יתרת השטח. עמותת אלע"ד הגישה לכאורה את המסמכים הדרושים לוועדה המחוזית אשר אישרה את התכנית להפקדה. אלא שבעתירה שהגיש ועד תושבי ואדי חילוה בסילוואן נגד הוועדה המחוזית לתכנון ובניה נטען כי העמותה הטעתה את הוועדה המחוזית ובפועל השטח שאותם מסמכים מתייחסים אליו אינו נמצא בבעלותה¹³: בעוד שהחוק מחייב הגשת תצהירים חתומים על ידי שני מוכתארים המאשרים את הבעלות, הגישה אלע"ד שני עותקים חתומים בידי אותו מוכתאר. בין אם מדובר בטעות טכנית של אלע"ד ובין אם בבעיה מהותית יותר, מה שברור הוא שהוועדה המחוזית בחרה לאשר את התכנית למרות שהתנאי שגורמי התכנון עצמם הציבו – הצגת מסמכים להוכחת בעלות – לא התמלא. מדובר בתנאי מהותי, שכן ללא הוכחת בעלות אלע"ד אינה יכולה להגיש תכניות לבניה¹⁴. העתירה נדחתה בטענה שהוגשה בשלב מוקדם מדי של ההליך התכנוני ושיש להמתין ולהגיש אותה במועד המתאים.

¹¹ ראו למשל כתבת הארץ "בכיר באונסק"ו ישראל הודח", 25/5/2011

¹² <http://www.haaretz.co.il/news/politics/1.1175115> ו- "אדריכל אלע"ד מונה לראש ועד אונסק"ו", 19/6/2011

¹³ <http://www.haaretz.co.il/gallery/1.1177585>. יש לציין שגם בתכנית קודמת של עמותת אלע"ד למתחם קדם (תכנית 9030 אשר קודמה בשנים 2002-2005 ואז נגנזה), עלו חשדות לניגוד עניינים: משה ספדיה אשר נשכר על ידי העיריה לתכנן תכנית מתאר לדרום העיר העתיקה (11555), אזור הכולל את השטח של מתחם קדם, שימש במקביל כאדריכל של תכנית 9030. עמותת אלע"ד אף שילמה לספדיה עבור חלק מהתכנון של תכנית 11555. בעקבות מכתב חריף של היועץ המשפטי של העיריה בעניין, תכנית המתאר הוקפאה ובסופו של דבר נגנזה. ראו למשל כתבה במעריב

"שוב יקפאו את תכנית ספדיה?", 2/11/2009 <http://www.nrg.co.il/online/54/ART1/961/346.html>

¹² חלקה 11 המוזכרת בה"ש 3 נרשמה בטאבו כנמצאת בבעלות אלע"ד בשנת 2002.

¹³ עת"מ 5331-05-12 מתאריך 3/5/2012

¹⁴ על פי סעיף 61א (ב) לחוק התכנון והבניה, גורם פרטי יכול ליזום תכנית רק לקרקע הנמצאת בבעלותו או שיש לו זיקה חוזית או קניינית אליו.

רשימת כשלים זו מאירה באור מטריד מאוד את דבריו של ראש העיריה בפני הוועדה המחוזית כשביקש להמעיט בהקפדה על כללים ושיקולים תכנוניים שעלולים לבוא על חשבון "החוויה של התיירים". לדבריו:

"החשש הכי כבד שלי זה שנעשה הכול נכון ונהיה לארג'ים, במירכאות כפולות, עם היכולת שלנו לתת שירותים. אנחנו עדיין קצרים מאוד, יחסית לאיפה שראוי שנהיה".¹⁵

ג. מעורבות הממשלה - היכל התנ"ך במתחם קדם

מזה מספר שנים שגופים שונים מקדמים רעיון של פארק או מוזיאון סביב מורשת התנ"ך. בשנת 2004 הוקמה עמותת "עמק התנ"ך", שמטרתה היתה להקים פארק תנ"כי חווייתי בתבל עדולם בדרום הארץ. כחלק מהפארק היה אמור לקום גם היכל התנ"ך.

בנובמבר 2011, הניחו חברי הכנסת רוני בר-און ובנימין בן אליעזר את הצעת חוק: היכל התנ"ך בירושלים. ועדת השרים לענייני חקיקה החליטה לתמוך בהצעת החוק וההצעה אף עברה קריאה ראשונה בכנסת הקודמת. לרגל יום ירושלים בחודש מאי 2012, קיבלה ממשלת ישראל החלטה: להקים את היכל התנ"ך במתחם קדם¹⁶. בוועדת השרים לענייני חקיקה בכנסת הנוכחית, הייתה כוונה להחיל רציפות על הצעת החוק.

מעבר לשיקולים הנוגעים להתנגדויות למתחם קדם בסילוואן כשלעצמו, בוודאי לא ראוי כי במקום שנוי במחלוקת זה ובעל השלכות פוליטיות רחבות יוקם היכל התנ"ך המיועד. יתר על כן, [תחקיר אשר פורסם בידיעות אחרונות](#) חשף את האופן שבו נוצלו קשיי העמותה על ידי גורמים במשרד ראש הממשלה על מנת להעביר את הפרויקט לטובת האינטרסים של אלע"ד. אישי ציבור שצינו כתומכים בפרויקט היכל התנ"ך, כדוד גרוסמן וסמי מיכאל, אף שלחו בעקבות תחקיר זה [מכתב לראש הממשלה](#) בו מחו על הטעייתם ועל ניצול שמם לקידום פרויקט פוליטי שאליו הם מתנגדים. מאז לא שבה הצעת החוק לעלות לדיון בעניין הרציפות בפני ועדת השרים לענייני חקיקה.

ד. סוף דבר: תכנון לקוי וחסר, תוך התעלמות ממשמעותו הפוליטית הרחבה

מכל האמור לעיל מתבקש שראש העיריה, כאחראי על תכנונה ופיתוחה של ירושלים בהתאם לצרכים ציבוריים רחבים, יוודא שמתקיימת בחינה מעמיקה של תכנית מתחם קדם. בחינה אשר תדון בכובד ראש בכל ההיבטים של התכנית ושיהיו מעורבים בה אנשי מקצוע ובעלי עניין רבים ככל האפשר. למרות זאת, ראש העיריה ממשיך להתייחס לתכנית בהקשר תיירותי-יזמי גרידא ומתעלם בעקביות מהקולות הקוראים לשקול את התכנית מחדש. בכך הוא נרתם לאגינדה הפוליטית אשר מניעה את מיזם הבניה הזה במיקומו הרגיש. לאור גישתו זו, לא מפתיע שמתגלים הכשלים שפירטנו לעיל בתהליך האישור של התכנית. כשלים שבשלם הופך הסיפור של מתחם קדם מפרויקט שנוי במחלוקת למיזם שבו המטרה מקדשת את כל האמצעים.

בשנים האחרונות מקודמות תכניות בניה רבות בתוך העיר העתיקה וסביבתה הקרובה. התכניות מקודמות בחופזה ולעתים בניגוד להליכי מנהל תקין. שיקולים של פלורליזם, שימור היסטורי ורווחת תושבים נדחקים לטובת קידום מצג של מונופול ישראלי- יהודי היסטורי ופוליטי. זאת

¹⁵ תמליל הדיון בוועדה המחוזית 12/3/2012 עמ' 61

¹⁶ [החלטה 4654](#)

באזור רגיש מבחינה חברתית, דתית ופוליטית שמהווה נדבך מרכזי בזהות הלאומית של שני עמים והינו בעל חשיבות רגשית עצומה למאות מיליוני מאמינים מקרב שלוש הדתות ברחבי העולם.

במקום לפעול לפיתוח זהיר ונבון של האזור לרווחתם של תושביו, תוך דאגה לצרכים של מגוון הקהילות אשר נושאות אליו עיניים ושימור יופיו ההיסטורי, מעניק ראש העיריה עידוד נמרץ ליוזמות פרטיות אשר אידאולוגיה הפוכה בתכלית מניעה אותן.

המחטף התכנוני של תכנית מתחם קדם מצטרף לשורת מיזמים אלו. העיר העתיקה של ירושלים לא יכולה להיות מעוצבת בידיים פרטיות המונעות על ידי אגינדה צרה. על תכנונה לשוב לידיים ציבוריות אשר מסוגלות לפעול לפיתוח האזור תוך שמירה על צביונו ההיסטורי המיוחד ואשר תהינה להן הרגישות והתבונה לפעול בצורה הלוקחת בחשבון את המורכות הפוליטית שלו.

תודה לחגית עופרן, שלום עכשיו וליוני מזרחי, עמק שווה, על סיועם בכתובת נייר זה.